

Wiad. entomol.	30 (3): 133-136	Poznań 2011
----------------	-----------------	-------------

Megarthus stercorarius MULSANT et REY, 1878 (Coleoptera:
Staphylinidae) – gatunek nowy dla fauny Polski

Megarthus stercorarius MULSANT et REY, 1878 (Coleoptera:
Staphylinidae) – beetle new to Polish fauna

Andrzej MAZUR¹, Giulio CUCCODORO²

¹Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Entomologii Leśnej, Wojska Polskiego 71c,
60-625 Poznań, Poland; e-mail: andrzejm@up.poznan.pl

²Museum of Natural History, Geneva, 1 route de Malagnou, CH-1208 Geneva,
Switzerland; e-mail: Giulio.Cuccodoro@ville-ge.ch

ABSTRACT: *Megarthus stercorarius* MULSANT et REY, 1878 was collected on Rudawiec (the Bialskie Mountains), Śnieżnik Kłodzki (Śnieżnik Massif) and Bagnisko (the Izera Mountains). All the sites are located in the Sudety Mountains. This is the first data on the occurrence of this species in Poland. The beetles were found in deer feces or caught into Barber traps in the environment of the subalpine spruce forests.

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, *Megarthus stercorarius*, new records, Poland.

Rodzaj *Megarthus* STEPH. reprezentowany jest w Palearktyce przez 65 gatunków chrząszczy, z których 18 występuje w Europie, a 6 było stwierdzonych w Polsce (CUCCODORO, LÖBL 1997; LÖBL, SMETANA 2004; SZUJECKI 2008). Cechy rozróżniające gatunki występujące w naszym kraju przedstawiono i zilustrowano w pracy SZUJECKIEGO (2008), a fotografie chrząszczy zestawiono dodatkowo w opracowaniu BOROWCA (2011).

W czasie badań nad występowaniem chrząszczy kusakowatych w środowisku górnoreglowych borów świerkowych w Sudetach (grant KBN nr 2PO6L 013 28) prowadzonych w latach 2004–2008 na wybranych powierzchniach w Karkonoszach, Górach Izerskich, Bialskich, Sowich i w Masywie Śnieżnika Kłodzkiego (MAZUR 2008), a także podczas jednej z wycie-

czek entomologicznych w Góry Izerskie stwierdzono występowanie *Megarthritis stercorarius* MULS. et REY – gatunku nienotowanego dotychczas na terenie Polski:

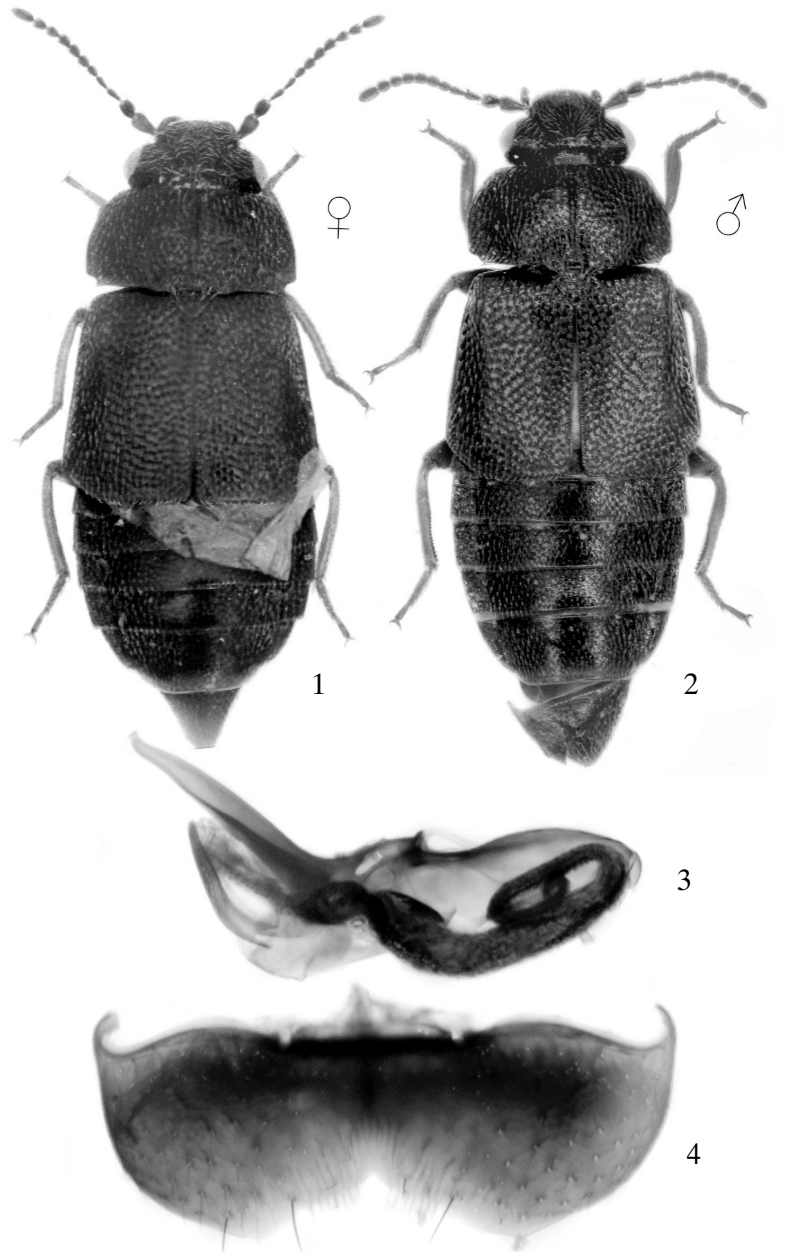
- Sudety Wschodnie: Góry Bialskie, Rudawiec (czes. Polská Hora) – 1112 m n.p.m. (UTM: XR46), Nadleśnictwo Łądek Zdrój, oddział 336o, 30 VII – 9 IX 2005 – 1♂ i 2♀♀, 9 IX – 22 X 2005 – 1♂, leg. A. MAZUR, det. A. MAZUR et G. CUCCODORO, coll. A. MAZUR, G. CUCCODORO. Chrząszcze odłowiono w pułapki Barbera, rozstawione w drzewostanie świerkowym w wieku ok. 60 lat.
- Sudety Wschodnie: Śnieżnik Kłodzki – ok. 1230 m n.p.m. (XR36), Nadleśnictwo Łądek Zdrój, oddział 296a, 29 VII – 15 X 2004 – 1♂, odłowiony w pułapki Barbera, leg., det. et coll. A. MAZUR.
- Sudety Zachodnie: Góry Izerskie, „Bagnisko” – ok. 960 m n.p.m. (WS33), Nadleśnictwo Szklarska Poręba, oddz.181g, 22 V 2010 – 1♂, w odchodach jelenich, leg. A. MAZUR et T. KLEJDYSZ, det. et coll. A. MAZUR. „Bagnisko” jest interesującym stanowiskiem przyrodniczym z kompleksem torfowisk i najniżej w Sudetach położonymi, naturalnymi stanowiskami kosodrzewiny.

Megarthritis stercorarius (Ryc. 1–4) wykazuje dysjunktywne rozmieszczenie i notowany jest z obszarów górskich w Pirenejach, Alpach (Austria, Bawaria, Szwajcaria), Karpatach (Rumunia, Bułgaria, Ukraina) i na Kaukazie (Abchazja, Kabardino-Balkaria, Stawropolski Kraj) (CUCCODORO, LÖBL 1997; KÖHLER, KLAUSNITZER 1998; LÖBL, SMETANA 2004; GONTARENKO 2007). Stwierdzenie *M. stercorarius* w Sudetach wypełnia lukę pomiędzy znanymi regionami występowania gatunku w zachodniej Europie, a stanowiskami w Karpatach i na Kaukazie.

Należy podkreślić, że występowanie tego gatunku jest wielce prawdopodobne w całych Sudetach, łącznie ze stroną czeską, gdyż stanowiska, na jakich go stwierdzono, leżą zaledwie 100 m na północ od granicy państwowej, biegnącej przez wierzchołek Rudawca i ok. 2 km na północ od przejścia granicznego w Jakuszycach. Wydaje się też, że *M. stercorarius* może występować w polskiej części Karpat, co podkreślono w kluczu do krajowych gatunków (SZUJECKI 2008).

Niewiele jest danych o biologii tego gatunku. Chrząszcze znajdowano w szczątkach roślinnych i odchodach (CUCCODORO, LÖBL 1997). Według danych GONTARENKI (2007), który stwierdził *M. stercorarius* na Zakarpaciu (Ukraina), chrząszcze przebywały w odchodach owiec i koni. Łowiono je na wysokościach 700 i 1400 m n.p.m. w drugiej połowie maja i w połowie lipca.

W Górach Bialskich chrząszcze odławiano w rzadko opróżniane pułapki Barbera, w których mógł nastąpić rozkład zawartości i wydzielanie się substancji zapachowych, wabiących gatunki z rodzaju *Megarthritis*. Stwierdzenie chrząszcza w odchodach jelenich potwierdza preferencje gatunku w stosun-

Ryc. 1–4. *Megarthus stercorarius* MULSANT et REY: 1 – samica, 2 – samiec, 3 – aparat kopolacyjny samca, widok z boku, 4 – VIII sternit samca (fot. T. KLEJDYSZ)

Fig. 1–4. *Megarthus stercorarius* MULSANT et REY: 1 – female, 2 – male, 3 – aedeagus in lateral view, 4 – male abdominal sternite VIII (phot. T. KLEJDYSZ)

ku do rozkładających się szczątków organicznych. Charakter stanowisk, na których łowiono chrząszcze w Sudetach może wskazywać, że preferują one stanowiska chłodne i wilgotne.

Składamy podziękowania Koledze Tomaszowi KLEJDYSZOWI (Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu) za wykonanie zdjęć chrząszczy.

SUMMARY

Megarthus stercorarius shows disjunctive distribution and is recorded in mountainous areas of the Pyrenees, the Alps (Austria, Bavaria, Switzerland), the Carpathian Mts. (Romania, Bulgaria) and the Caucasus (Abkhazia, Kabardino-Balkaria, Stavropol Krai).

In the study of rove beetles inhabiting the mountain spruce forest (*Calamagrostio villosae-Piceetum*) *Megarthus stercorarius* was collected on Rudawiec (the Bialskie Mts.), Śnieżnik Kłodzki (Śnieżnik Massif) and Bagnisko (the Izera Mts.). These are the first records of this species in Poland. The beetles were collected with the use of Barber pitfall traps (the Bialskie Mts., Śnieżnik Massif) and in the deer feces (the Izera Mts.).

The site in the Sudety Mts. fills the gap between the sites in Western Europe and the Carpathian and Caucasian ones. It should be noted that the presence of this species is highly probable on the territory of the Czech Republic, since its site in Poland is located only 100 meters north of the state border crossing the summit of Rudawiec.

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L. 2011: Iconographia Coleopterorum Poloniae. <http://www.colpolon.biol.uni.wroc.pl/index.htm>.
- CUCCODORO G., LÖBL I. 1997: Revision of the Palaearctic rove beetles of the genus *Megarthus* CURTIS (Coleoptera: Staphylinidae: Proteininae). *Journ. Nat. Hist.*, **31**: 1347-1415.
- GONTARENKO A. V. 2007: New and little known for Ukraine rove beetles of the subfamilies Proteininae and Omaliinae (Coleoptera: Staphylinidae). *The Kharkov Entomological Society Gazette*, **14** (1-2): 19-24.
- KÖHLER F., KLAUSNITZER B. 1998: Verzeichnis der Käfer Deutschlands. *Entomol. Nachr. Ber.*, **4**: 1-185.
- LÖBL I., SMETANA A. 2004: Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 2. Hydrophiloidea – Histeroidea – Staphylinoidea. Apollo Books, Stenstrup. 942 ss.
- MAZUR A. 2008: Górnoreglowa świerczyna sudecka jako środowisko życia chrząszczy – wstępne wyniki badań. [W:] MAZUR S., TRACZ H. (red.): Zagrożenia ekosystemów leśnych przez człowieka, rozpoznanie – monitoring – przeciwdziałanie. III Sympozjum Staphylinidae. Wydawnictwo SGGW, Warszawa: 368-377.
- SZUJECKI A. 2008: Chrząszcze – Coleoptera, Kusakowate – Staphylinidae, Wstęp oraz podrodziny: Micropeplinae, Piestinae, Osoriinae, Pseudopsiinae, Phloeocharinae, Olisthaerinae, Proteininae, Omaliinae, Oxytelinae, Oxyporinae. *Klucze oznacz. Owad. Pol.*, Toruń, **XIX**, **24a**: 1-229.